

grev Bombelles jeg talte med, hvis broder blev gift med Ida Brun, og hvem Baggesen og Oehlenschläger, i deres skrifter, oftere omtaler. Efter at have drukket te, læste jeg et par eventyr, "Toppen og Bolden", "Den grimme Ælling" og "De røde Sko", da jeg skrev disse, drømte jeg mindst om, at skulle læse dem her. Fra kejserens slot til bondens stue, kan jeg sige, man har været hjertensgod imod mig.

En smagfuld brystnål, som jeg før min afrejse fik af ærkehertuginde Sophie, vil, med erindringen om denne aften i kejserborgen, blive mig kær og interessant.

Endnu før jeg forlod Wien, havde jeg et besøg at aflægge hos den åndfulde fru von Weissenthurn, hun var nyligt kommet op fra sygesengen, endnu noget lidende, mig ville hun se, men, som stod hun alt på tærskelen til de dødes rige, trykkede hun min hånd, udtalte, at vi aldrig mere mødtes, at det var sidste gang her, vi så hinanden. Moderligt mildt så hun mig ind i øjet, hendes blik fulgte mig gennemtrængende til døren, da vi skiltes, som var det i sandhed for sidste gang. Og det blev det.

Jernbanen til Triest gik endnu kun til Grätz, og over simringen måtte der køres; hvor skrækkeligt efter en dags jernbaneflugt at snegle frem nat og dag og atter nat, før vi nåede Triest; endelig lå byen og Adriaterhavet under os; det italienske sprog klang for øret, men Italien, landet for min længsel, havde jeg dog endnu ikke nået.

Kun få timer efter stod jeg i Triest som en fremmed, vor danske konsul von Oesterreicher, den preussiske og Oldenborgske, til hvem jeg ligeledes var anbefalet, modtog mig på det bedste, flere interessante bekendtskaber knyttedes, grev O'Donell, guvernøren Stadion, grev Waldstein, hvilken sidste for mig, som dansk havde en særegen interesse, da

Grevinde Leonora Christina Ulfeldt (1621-1698, billedet), som H.C. Andersen så et billede af hos Johann Nepomuk Waldstein-Wartenberg (1809-1876) i Triest, hvor der også var et billede af hendes mand, rigsgreve Corfitz Ulfeldt (1606-1664). – Den danske generalkonsul i Triest, var J.F.R. von Oesterreicher. – De andre interessante bekendtskaber som H.C. Andersen traf i Triest var greverne Heinrich O'Donell von Tyrconell (1802-1872) og Franz Stadion-Warthausen (1806-1853). – Adam Oehlenschlägers drama "Dina" (1842), hvor hovedpersonen, den unge Dina Vinhofers, beskylder Leonora Christina og Corfitz Ulfeldt for at ville forgive kongeparret, blev opført på Det Kongelige Teater i efteråret 1842, i øvrigt med Luise Heiberg i hovedrollen som Dina. – Grev Wenceslaus Paar fra Wien, der nævnes senere, var prins Wenzel Paar (1810-1890).

han er descendent af Corfitz Ulfeldt og Eleonore; deres portrætter hang i hans stue, danske erindringer fra hin tid, vistes mig.

Det var første gang, jeg så Eleonore Ulfeldts billede, det vemodige smil om munden syntes at sige til mig, ”syng de skygger bort, en hård tidsalder kastede over ham, for hvem det var min lykke at leve og lide”.

Alt før Oehlschläger tænkte på at skrive sin ”Dina”, beskæftigede dette stof mig, jeg ville behandle det for scenen og havde alt samlet en del historisk materiale dertil, da der blev sagt mig, at det lå vor tid for nær, og at kong Frederik den Sjette ikke tillod, at nogen af hans forfædre, senere end Christian den Fjerde turde bringes på teatret; ved grev Rantzau-Breitenburg fik jeg vished om, at det forholdt sig således.

Christian den Ottende, som da var prins, opmuntrede mig imidlertid til at udarbejde digtningen, ”den kan jo læses”, sagde han, men jeg opgav den. Da kong Christian den Ottende kom på tronen, faldt disse hensyn bort, og en dag sagde Oehlschläger til mig, ”nu har jeg skrevet en ’Dina’, som De jo engang tænkte på”.

Hans drama var i planen og karakteren ganske forskelligt fra mit. Man vil heraf forstå, at alt om Ulfeldt og hans slægt måtte opfylde og interessere mig. Grev Waldstein fortalte, at på hans faders slot, i Ungarn eller Bøhmen, det erindrer jeg ikke nøje, fandtes en mængde breve og papirer endnu Corfitz og Eleonore vedkommende. En anden gren af Ulfeldts slægt har jeg lært at kende i Skåne, nemlig grev Beck-Friis; billedet af Christian den Fjerde, som familiens stamfader, hænger der i spisesalen.

Om denne familie og om alle erindringerne i København, lige fra Blå-tårn, til skændselsstøtten på Ulfeldtsplads, måtte jeg fortælle, netop i de sidste dage var støtten herhjemme, på kongens bud, blevet skaffet bort, noget, som man ved, der tidligere strengt, var holdt på, ikke måtte ske. Jeg skrev: ”Til Danmarks ædle, oplyste konge, Christian den Ottende, da han lod Ulfeldts skamstøtte tage ned. – Man opskrev Ulfeldts fejl, hans dyd man dulgte, / Om denne dog de danske hjerter ved, / Den ædleste af kvinder tro ham fulgte, / Hans monument er hendes kærlighed, / Det stande vil, hvad jordens er, må svinde, / Hint mørke tegn ses ikke mere i nord;/ Fred i sin grav fik hun, den bedste kvinde, / Du gav den, konge, ved dit milde ord. / Hav tak for det. Nu ses kun troskabs minde”.

Ved Adriaterhavet levede min tanke ganske tilbage i Ulfeldts tid og på de danske øer. Mødet med grev Waldstein, stammoderens portræt her, bragte mig ind i min digterverden, så at jeg næsten glemte, at næste dag skulle jeg være midt i Italien.

I smukt, mildt vejr gik jeg til Ancona med dampskibet Maria Dorothea; på 16 timer fløj vi over det klare, svulmende vand, det var en stille, stjerneklar nat; i den tidlige morgenstund lå Italiens kyst for os, de

dejlige, blå bjerge med den skinnende sne, solen var varm, græs og træer så lifligt grønne at se; i aftes i Triest, nu i Ancona, midt inde i Italien, pludselig i en af pavestatusens byer, det var trolddom, som vor tid magter den.

Igen åbnede Italien hele sin maleriske herlighed for mig; foråret havde kysset alle frugttræerne, så at de var sprunget i blomst, hvert strå i kornmarkerne var fyldt med solskin, elmetræerne stod som charyatider med opbundne vinranker, der skød de grønne blade, og overfyldt af det grønne hævede sig de bølgeformede, blå bjerge med deres hvide snelag.

Med grev Wenceslaus Paar fra Wien, en af de fortræffeligste rejsekammerater, jeg endnu er truffet på, og en anden ung adelsmand fra Ungarn, gik det med Veturin i få dage fort.

Bøhmeren, der, som alle rejsende, når de første gang komme til Italien, venter overfald, hvilket jeg også tidligere havde frygtet, førte våben og pistoler med, "Jeg, har dem dobbeltladte", sagde han, og "Hvor" spurgte jeg, da jeg ikke kunne opdage dem. "Jeg har dem i min vadsæk". Og denne lå under mig, hvor jeg sad; da jeg ikke holdt af det, og tillige kunne forsikre, at røverne næppe ventede, til jeg havde rejst mig, han fået vadsækken åbnet og de morderiske våben frem, så blev de nu taget op og hæftet ovenover os i vognen, og foran os i alle værtshuse på vejen.

Vi besøgte Loreto, så de fromme knæle der i det hellige hus, som engle skulle have båret gennem luften, vi kom gennem vilde romantiske egne, her midt inde i Appenninerne, røvere så vi ikke til, uden lænkede på en vogn og eskorterede af soldater.

Endelig lå foran os campagnen med sit tankevækkende øde. Det var den 31. marts 1846, jeg skulle gense Rom, for tredje gang i mit liv komme til den rige verdensby; jeg følte mig så lykkelig, så gennemtrængt af tak og glæde; hvor meget gav ikke Gud mig, fremfor tusinde og atter tusinde. Og selv i at føle dette ligger en velsignelse, når glæden er uendelig stor, har man, som i sin dybeste sorg, kun Gud ret at holde sig fast ved.

Det første indtryk, jeg ved intet andet ord derfor, var andagt, og alt, som dagene oprullede i mit kære Rom, følte jeg, hvad jeg ikke kortere og bedre kan sige, end jeg skrev i et brev til en af mine venner:

"Jeg vokser her fast i ruinerne, jeg lever med de forstenede gader, og altid blomstrer roserne og altid ringer kirkeklokkerne, og dog er Rom ikke Rom, som for 13 år siden, da jeg første gang var her, det er, som om alt var moderniseret, selv ruinerne, græs og buske er lugede bort, alt er gjort nettere, folkelivet synes trådt tilbage, jeg hører ikke tamburinen, klinge i gaden, ser ikke de unge piger, der danser deres 'saltarello'; selv på campagnen er forstanden på usynlige jernbaner fløjet ind; bon-

den tror ikke længere således, som før; ved påskefesten så jeg store skarer af folket stå foran Peterskirken, stå, som den protestantiske fremmede, da paven gav sin velsignelse. Det var min følelse imod, jeg følte trang til at knæle for det usynlige hellige. Da jeg var her for 13 år siden, knælede de alle, nu har forstanden overvundet troen. Om 10 år, når jernbanerne rykke byerne endnu nærmere sammen, vil Rom være endnu mere forandret. Dog det bedste kommer ud af alt hvad sker, man må og vil altid elske denne stad, Rom er, som en eventyrbog, man opdager der stedse nye undere, og lever i fantasien og virkeligheden”.

Da jeg første gang rejste til Italien, havde jeg endnu ikke øje for billedhuggerkunsten; i Paris drog de rige billeder mig fra statuerne; først – som tidligere er sagt – da jeg kom til Firenze, foran den medicæiske Venus gik der en ny kunstverden op for mig, jeg kan bruge Thorvaldsens ord, ”sneen tøde mig fra øjnene”, og nu ved det tredie ophold i Rom, ved de gentagne vandringer i Vatikanet, kom jeg til at elske statuerne langt højere end malerierne; men i hvilke andre stæder end i Rom og tildels Neapel træder denne kunst mere storartet ind i livet. Man bliver revet med, man lærer i kunstværket at beundre naturen, formskønheden bliver sjælelig.

Iblandt det meget dygtige og skønne jeg så på den romerske udstilling og i de unge kunstneres værksteder, blev også i skulptur et par arbejder de, som mest fæstede sig i min erindring, og det var hos vor landsmand Jerichau; da jeg forrige gang var her i Rom, sygnede han hen, det var hans tungeste tid, ingen kendte ham, han kendte ikke sig selv, nu var han i sin erkendelses opgang, jeg så hos ham gruppen ”Herkules og Hebe” og dernæst hans seneste arbejde ”Panterjægeren”, på disse fik han netop – i de dage jeg var her – bestilling af en russisk fyrste.

Dr. Stahr fra Oldenborg opholdt sig på den tid i Rom, han havde, i

”Panterjægeren” (1845-1846, billedet) af Jens Adolf Jerichau (1816-1883); den og hans nyklassicistisk værk ”Herkules og Hebe” (1845) gav ham et internationalt ry. – Det var fyrst Vasili Galitzin fra Sankt Peterborg der bestilte en udgave af ”Panterjægeren”, mens H.C. Andersen var der. – Jerichau var gift med den polsk-tyske kunstner Elisabeth Jerichau Baumann (1819-1881).